

U 14/2023 rd

Statsrådets skrivelse till riksdagen om Europeiska kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om överföring av straffrättsliga förfaranden

I enlighet med 96 § 2 mom. i grundlagen översänds till riksdagen Europeiska kommissionens förslag av den 5 april 2023 till förordning om överföring av straffrättsliga förfaranden samt en promemoria om förslaget.

Helsingfors den 8 juni 2023

Justitieminister Anna-Maja Henriksson

Specialsakkunnig Joni Korpinen

EUROPEISKA KOMMISSIONENS FÖRSLAG TILL FÖRORDNING OM ÖVERFÖRING AV STRAFFRÄTTSLIGA FÖRFARANDEN**1 Bakgrund**

Europeiska kommissionen lade den 5 april 2023 fram ett förslag till förordning om överföring av straffrättsliga förfaranden (COM(2023) 185 final, nedan *förslaget till förordning*). Överföring av straffrättsliga förfaranden innebär att ett förfarande överförs från en medlemsstat till en annan så att den bäst lämpade medlemsstaten utreder eller lagför ett brott.

Enligt förslaget till förordning innebär den ökande gränsöverskridande brottsligheten att de straffrättsliga systemen i EU i allt högre grad måste hantera situationer där flera medlemsstater har behörighet att lagföra samma brott. Detta är särskilt fallet i fråga om brott som begås av kriminella organisationer. Parallell lagföring innebär utmaningar inte bara när det gäller samordning och effektivitet vid lagföring för brott, utan kan också vara till men för enskilda personers rättigheter och intressen och leda till dubbelarbete. Inom det europeiska området med rättvisa är det lämpligt att om möjligt förhindra sådana negativa effekter och säkerställa att straffrättsliga förfaranden genomförs i den bäst lämpade medlemsstaten, till exempel i den stat där huvuddelen av brottet begicks.

För närvarande reglerar åtgärder på EU-nivå inte överföring av straffrättsliga förfaranden. Ett avtal mellan EU:s medlemsstater om överföring av straffrättsliga förfaranden undertecknades 1990, men på grund av bristande ratificering trädde det aldrig i kraft. Dessutom lade Sverige under sitt föregående ordförandeskap i juli 2009 på 16 medlemsstaters vägnar fram ett initiativ till rådets rambeslut om överföring av straffrättsliga förfaranden (EUT C 219, 12.9.2009, s. 7–17), men medlemsstaterna beslutade att avbryta förhandlingarna när Lissabonfördraget trädde i kraft den 1 december 2009.

I avsaknad av en särskild EU-rättsakt överför medlemsstaterna för närvarande straffrättsliga förfaranden sinsemellan med hjälp av en rad olika rättsliga instrument, utan någon enhetlig rättslig ram för hela EU. Europarådet antog 1972 en konvention om överförande av lagföring i brottmål (nedan *1972 års konvention*), som har ratificerats av endast 13 medlemsstater. Finland har inte anslutit sig till konventionen. Även artikel 21 i den europeiska konventionen om inbördes rättshjälp i brottmål från 1959 (FördrS 30/1981, nedan *1959 års rättshjälpkonvention*) möjliggör lagföring på begäran av en annan medlemsstat. 1959 års rättshjälpkonvention innehåller dock nästan inga bestämmelser om detaljerna kring överföringsförfarandet, utan för deras del måste nationell lagstiftning tillämpas. Rättshjälpkonventionen kompletteras av konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater från 2000 (FördrS 88/2005). Eftersom Finland inte är part i 1972 års konvention har samarbete hittills baserats på artikel 21 i 1959 års rättshjälpkonvention. Vidare ingick de högsta åklagarmyndigheterna i Finland och de övriga nordiska länderna 1972 ett samarbetsavtal om lagföring av brott i annat nordiskt land än det där brottet förövats (nedan *det nordiska samarbetsavtalet*).

2 Förslagets syfte

Förslaget har fyra huvudmål, nämligen att 1) förbättra en effektiv och korrekt rättskipning i EU, 2) förbättra respekten för de grundläggande rättigheterna i samband med överföring av straffrättsliga förfaranden, 3) förbättra effektiviteten och rättssäkerheten vid överföring av straffrättsliga förfaranden, 4) möjliggöra överföring av straffrättsliga förfaranden, om det är i rättskipningens intresse men för närvarande inte är möjligt mellan medlemsstaterna, och minska strafffriheten.

Enligt förslaget är gemensamma regler för överföring av straffrättsliga förfaranden från en medlemsstat till en annan nödvändiga i EU för att effektivt bekämpa gränsöverskridande brottslighet och säkerställa att den bäst lämpade medlemsstaten utreder eller lagför ett brott. Detta verktyg för gränsöverskridande samarbete skulle ge ett mervärde eftersom det bland annat skulle bidra till en effektiv och korrekt straffrättskipning.

3 Förslagets huvudsakliga innehåll

3.1 Allmänt

Förslaget till förordning innehåller 34 artiklar som är indelade i fem kapitel: (i) allmänna bestämmelser, (ii) överföring av ett straffrättsligt förfarande, (iii) effekter av överföring av ett straffrättsligt förfarande, (iv) kommunikationssätt och (v) slutbestämmelser.

Förslaget till förordning innehåller bland annat bestämmelser om behörighet, kriterier för en ansökan om överföring, den misstänkta, tilltalades och brottsoffrets rättigheter, rättsmedel, förfarandet, grunder för avslag, tidsfrister, samråd mellan den ansökande och den anmodade myndigheten, kostnader, effekter i den ansökande och den anmodade staten, kommunikationssätt samt inrättande av ett decentraliserat it-system.

3.2 Kapitel 1 Allmänna bestämmelser

Kapitel 1 i förslaget till förordning handlar om förordningens innehåll, de termer som används i förordningen, behörighet samt avsägelse, vilandeförklaring eller avbrytande av ett straffrättsligt förfarande.

Enligt *artikel 1* ska förordningen vara tillämplig på varje överföring av ett straffrättsligt förfarande i unionen från den tidpunkt då en person har identifierats som misstänkt. Enligt skäl 7 i förslaget inleds straffrättsliga förfaranden från och med den tidpunkt då personer underrättas av de behöriga myndigheterna i en medlemsstat om att de är misstänkta eller tilltalade för att ha begått ett brott.

I *artikel 2* i förslaget definieras ansökande stat och anmodad stat, ansökande myndighet och anmodad myndighet, decentraliserat it-system och brottsoffer. Enligt punkt 3 i artikeln avses till exempel med ansökande myndighet a) en domare, domstol, undersökningsdomare eller allmän åklagare som är behörig, eller b) en annan behörig myndighet som av den ansökande staten utsetts till sådan och som i det berörda ärendet handlar i egenskap av utredande myndighet i ett straffrättsligt förfarande och enligt nationell rätt har behörighet att ansöka om överföring av ett straffrättsligt förfarande. Enligt led b) ska dessutom ansökan om överföring av ett straffrättsligt förfarande innan den översänds till den anmodade myndigheten godkännas av en domare, domstol, undersökningsdomare eller allmän åklagare i den ansökande staten efter prövning av dess överensstämmelse med villkoren för utfärdande av en

sådan ansökan enligt förordningen. Om ansökan om överföring av ett straffrättsligt förfarande har godkänts av en domare, domstol, undersökningsdomare eller allmän åklagare får även denna myndighet betraktas som ansökande myndighet med avseende på översändandet av ansökan.

Enligt punkt 4 i artikeln avses med anmodad myndighet en domare, domstol, undersökningsdomare eller allmän åklagare som är behörig att i enlighet med artikel 12 fatta beslut om huruvida en ansökan om överföring av ett straffrättsligt förfarande ska bifallas och att vidta alla åtgärder som föreskrivs i nationell rätt.

Enligt punkt 6 avses med brottsoffer ett brottsoffer enligt definitionen i artikel 2.1 a i det så kallade brottsofferdirektivet 2012/29/EU (nedan *brottsofferdirektivet*). Enligt ovannämnda led a avses med brottsoffer i) en fysisk person som lidit fysisk, psykisk eller emotionell skada eller ekonomisk förlust som en direkt följd av ett brott, och ii) familjemedlemmar till en person vars död var en direkt följd av ett brott, och som har lidit skada av den personens död. Man bör här notera att förslaget till förordning inte till någon del gäller juridiska personer som blir brottsoffer, utan endast ska tillämpas på fysiska personer.

Artikel 3 i förslaget gäller behörighet i särskilda fall. Den anmodade myndigheten kan endast bifalla en ansökan om överföring av straffrättsliga förfaranden om den har behörighet att lagföra brottet. För att effektivisera överföringsförfarandet föreskrivs det därför i bestämmelsen att behörigheten i de situationer som anges i den artikeln bör överföras till den anmodade staten i fall där den annars inte skulle vara behörig (punkt 1 a–e). Den anmodade staten bör ha behörighet att pröva de brott för vilka överföring begärs om denna medlemsstat anses vara den som är bäst lämpad att lagföra. Enligt bestämmelsen får sådan behörighet endast utövas efter en begäran om överföring av straffrättsliga förfaranden från en annan medlemsstat som har ursprunglig behörighet att lagföra brottet.

Artikel 4 i förslaget syftar till att tillhandahålla en rättslig grund för att myndigheterna i den ansökande stat som har ursprunglig behörighet att inleda straffrättsliga förfaranden ska kunna avsäga sig, vilandeförklara eller avbryta ett straffrättsligt förfarande till förmån för en medlemsstat som anses vara bättre lämpad att lagföra. Bestämmelsen är utformad så att medlemsstater med rättssystem som bygger på obligatorisk lagföring kan använda sig av bestämmelserna i förordningen.

3.3 Kapitel 2 Överföring av ett straffrättsligt förfarande

I kapitel 2 i förslaget fastställs kriterier och förfaranden för att ansöka om överföring av straffrättsliga förfaranden och förfaranden för att fatta beslut om överföring av straffrättsliga förfaranden. Syftet med reglerna är att förhindra onödiga parallella straffrättsliga förfaranden avseende samma sakförhållanden och samma person i två eller fler medlemsstater. Syftet är också att minska antalet multipla förfaranden och undvika strafffrihet i de fall där överlämnande av en person för vilken en europeisk arresteringsorder utfärdats avslås.

I *artikel 5* anges kriterierna för att ansöka om överföring av straffrättsliga förfaranden. Förordningen omfattar alla brott. Enligt förslaget avses med straffrättsliga förfaranden alla skeden av förfarandena, inbegripet förundersökning och rättegång. Förordningen är inte tillämplig på ansökningar om överföring av administrativa förfaranden.

Förslaget till förordning föreskriver inte någon skyldighet att ansöka om överföring av straffrättsliga förfaranden. Om den ansökande myndigheten anser att det är nödvändigt och lämpligt att överföra ett straffrättsligt förfarande och att framför allt ett eller flera av de kriterier som

anges i artikel 5.2 är tillämpliga, kan den begära att den andra medlemsstaten, som är bättre lämpad att lagföra brottet, övertar det straffrättsliga förfarandet. Förteckningen över kriterier i punkt 2 i artikeln är inte uttömmande. Huruvida en ansökan om överföring av straffrättsliga förfaranden är motiverad bör bedömas noggrant från fall till fall för att fastställa vilken medlemsstat som är bäst lämpad att lagföra brottet i fråga. Varje ansökan bör enligt förslaget vara tydligt motiverad.

Artikel 5 ger också den misstänkta eller tilltalade personen, eller en majoritet av brottsoffren, möjlighet att ansöka om att de behöriga myndigheterna i den ansökande eller anmodade staten ska inleda ett förfarande för överföring av straffrättsliga förfaranden. Sådana ansökningar ska dock inte ge upphov till någon skyldighet för den ansökande eller anmodade staten att ansöka om överföring, eller att överföra, ett straffrättsligt förfarande till den anmodade staten.

I *artikel 6* fastställs regler om beaktande av den misstänktes eller tilltalades rättigheter och intressen vid beslut om överföring av straffrättsliga förfaranden. Den ansökande myndigheten är skyldig att informera den misstänkte eller tilltalade om den planerade överföringen av det straffrättsliga förfarandet på ett språk som vederbörande förstår, under förutsättning att det inte skulle äventyra utredningssekretessen. Enligt bestämmelsen ska den misstänkta eller tilltalade även ges tillfälle att yttra sig, såvida inte personen trots rimliga ansträngningar från den ansökande myndighetens sida inte kan lokaliseras. Personens yttrande bör vederbörligen beaktas av den ansökande myndigheten när den fattar beslut om överföringen.

I artikel 6.4 anges det att om den anmodade myndigheten har fattat ett beslut i enlighet med artikel 12.1 ska den ansökande myndigheten, under förutsättning att det inte äventyrar utredningssekretessen, omedelbart informera den misstänkte eller tilltalade på ett språk som vederbörande förstår om utfärdandet av en ansökan om överföring av det straffrättsliga förfarandet och därefter om den anmodade myndighetens bifall eller avslag av ansökan om överföring, såvida inte personen trots rimliga ansträngningar från den ansökande myndighetens sida inte kan lokaliseras. Om den anmodade myndigheten har beslutat bifalla ansökan om överföring av det straffrättsliga förfarandet ska den misstänkte eller tilltalade även informeras om sin rätt till rättsmedel i den anmodade staten, samt om tidsfristerna för utövande av denna rätt.

I *artikel 7* fastställs regler om beaktande av brottsoffrets rättigheter och intressen vid beslut om överföring av straffrättsliga förfaranden. Om brottsoffret är bosatt i den ansökande staten ska den ansökande myndigheten informera brottsoffret om den planerade överföringen av det straffrättsliga förfarandet (på ett språk som vederbörande förstår) och ge personen i fråga tillfälle att yttra sig, under förutsättning att det inte skulle undergräva utredningssekretessen. Personens yttrande bör vederbörligen beaktas av den ansökande myndigheten när den fattar beslut om överföringen. Artikeln motsvarar i stor utsträckning artikel 6, även i fråga om punkt 4 när det gäller tillgängliga rättsmedel i den anmodade staten. När det gäller artikel 7 om brottsoffrets rättigheter bör även skäl 32 i förslaget till förordning beaktas. Enligt detta skäl bör den ansökande myndigheten när den fattar beslut om överföring av straffrättsliga förfaranden ta vederbörlig hänsyn till brottsoffrens berättigade intressen, inbegripet skyddet av dem, och bedöma om överföringen av straffrättsliga förfaranden skulle kunna vara till skada för brottsoffrets möjligheter att faktiskt utöva sina rättigheter i det berörda straffrättsliga förfarandet. Detta omfattar till exempel möjligheten och arrangemangen för brottsoffer att lämna sin utsaga under rättegången i den anmodade staten om den staten inte är den medlemsstat där de är bosatta. Dessutom bör man enligt skälet överväga brottsoffers möjlighet att inhämta och lägga fram bevis, till exempel från vittnen och sakkunniga, att begära ersättning eller att komma i åtnjutande av skyddsprogram i den anmodade staten. I skälet anges det vidare att brottsoffrens rätt till ersättning inte bör påverkas menligt av överföringen av straffrättsliga förfaranden, och att förordningen inte

ska påverka regler om ersättning och återställande av egendom till brottsoffer i nationella förfaranden.

I *artikel 8* föreskrivs det att rättsmedel som utövas vid domstol ska garanteras i den anmodade staten mot beslut om att bifalla ansökningar om överföring av ett straffrättsligt förfarande. Denna rätt gäller såväl misstänkta, tilltalade som brottsoffer. Tidsfristen för att åberopa ett rättsmedel ska vara högst 20 dagar från dagen för mottagande av beslutet om överföring. Om ansökan om överföring utfärdas efter det att åtal väckts ska åberopandet av ett rättsmedel mot ett beslut om att bifalla ansökan om överföring av det straffrättsliga förfarandet ha suspensiv verkan.

Artikel 9 i förslaget innehåller bestämmelser om förfarandet för ansökan om överföring av ett straffrättsligt förfarande. Ansökan om överföring av straffrättsliga förfaranden måste göras genom ifyllande av en standardblankett enligt bilagan till förslaget. I artikeln anges också överställningskraven för ansökan och annan skriftlig information som bifogas ansökan. Artikeln gör det möjligt att översända en ansökan direkt mellan den ansökande och den anmodade myndigheten, men tillåter även att bistånd ges av centrala myndigheter.

Enligt *artikel 10* ska den ansökande myndigheten utan onödigt dröjsmål meddela den anmodade myndigheten vilka eventuella processhandlingar eller åtgärder av betydelse för det straffrättsliga förfarandet som vidtas i den ansökande staten efter översändandet av ansökan.

Artikel 11 föreskriver att den ansökande myndigheten får återkalla en ansökan om överföring av ett straffrättsligt förfarande när som helst innan den mottagit den anmodade myndighetens beslut om att bifalla ansökan om överföring.

Enligt *artikel 12* ska den anmodade myndigheten fatta ett motiverat beslut om huruvida den ska bifalla ansökan om överföring av ett straffrättsligt förfarande, och vidta nödvändiga åtgärder i enlighet med sin nationella lagstiftning när den har beslutat att bifalla överföringen av förfarandet. Den anmodade myndigheten är fri att besluta vilka åtgärder som ska vidtas med avseende på det brott som ligger till grund för ansökan. Enligt förslaget bör ingenting i förordningen tolkas som att det inkräktar på åklagarens utrymme för skönsmässig bedömning enligt nationell rätt och det finns ingen skyldighet att väcka åtal i ett mål som har överförts. Artikeln innehåller även bestämmelser om att den ansökande myndigheten ska informeras om att en ansökan om överföring har avslagits, och denna myndighet ska i sin tur informera misstänkta, tilltalade och brottsoffer om beslutet i enlighet med artiklarna 6 och 7. När en ansökan om överföring bifalls gäller detsamma i fråga om de rättsmedel som är tillgängliga för att överklaga beslutet om att bifalla ansökan om överföring (krav och tidsfrister). I artikeln åläggs den ansökande myndigheten att översända nödvändiga ärendehandlingar till den anmodade myndigheten när den senare har bifallit ansökan om överföring av ett straffrättsligt förfarande. Enligt artikeln får dock den ansökande och den anmodade myndigheten samråda med varandra för att fastställa vilka handlingar som ska översändas och översättas.

I *artikel 13* ges en uttömmande förteckning över ovillkorliga grunder för förvägrande och av prövning beroende grunder för förvägrande. Artikelns ovillkorliga grunder för förvägrande rör situationer där lagföring på grundval av de sakförhållanden som ligger till grund för det straffrättsliga förfarande som är föremål för överföringen inte skulle vara möjligt i den anmodade staten. Detta är exempelvis fallet när den gärning som ansökan avser inte utgör ett brott enligt den anmodade statens rätt, ett övertagande av förfarandet skulle strida mot principen om *ne bis in idem*, den misstänkte eller tilltalade på grund av sin ålder inte kan hållas straffrättsligt ansvarig för brottet, brottet är preskriberat enligt den anmodade statens rätt eller villkoren för att

lagföra brottet i den anmodade staten inte är uppfyllda, brottet omfattas av amnesti i enlighet med den anmodade statens rätt eller den anmodade staten inte har behörighet avseende brottet.

Av prövning beroende grunder för förvägrande omfattar andra situationer som kan utgöra ett hinder för att överta ett straffrättsligt förfarande. Detta avser situationer där immunitet eller privilegier enligt den anmodade statens rätt omöjliggör lagföring, den anmodade myndigheten anser att överföringen av ett straffrättsligt förfarande inte gagnar en effektiv och korrekt rättsskipning, brottet inte helt eller delvis har begåtts inom den anmodade statens territorium, merparten av brottets verkningar eller en betydande del av den skada som brottet orsakat inte uppstod inom den statens territorium, och den misstänkte eller tilltalade är inte medborgare eller bosatt i den staten eller den blankett som ligger till grund för överföringen är ofullständig eller uppenbart felaktig och inte har kompletterats eller korrigerats efter det samråd som avses i punkt 3.

I *artikel 14* fastställs en tidsfrist för beslut om huruvida ansökan om överföring ska bifallas eller ej (senast 60 dagar efter mottagandet av ansökan om överföring, men tidsfristen kan förlängas med 30 dagar). I artikeln föreskrivs det också att avbrott i tidsfristen får ske om det är nödvändigt att begära upphävande av privilegier eller immunitet.

I *Artikel 15* föreskrivs det om samråd mellan den ansökande och den anmodade myndigheten (konsultationsmöjlighet) för att säkerställa en effektiv tillämpning av förordningen. Enligt förordningen ska en begäran om samråd besvaras utan dröjsmål.

I *artikel 16* föreskrivs det om samarbete med Eurojust och det europeiska rättsliga nätverket (EJN). I artikeln anges det att bistånd i varje skede av förfarandet får begäras från Eurojust eller EJN.

I *artikel 17* föreskrivs det att varje medlemsstat ska bära sina egna kostnader för överföring av ett straffrättsligt förfarande. Den ansökande myndigheten får dock enligt artikeln i vissa fall föreslå för den anmodade myndigheten att de ska dela kostnaderna, till exempel om översättningen av ärendehandlingarna och andra relevanta handlingar medför stora eller exceptionella kostnader.

Artikel 18 i förslaget gör det möjligt att utse en eller flera centrala myndigheter.

3.4 Kapitel 3 Effekter av överföring av ett straffrättsligt förfarande

I kapitel 3 i förslaget fastställs den rättsliga verkan av överföringen av straffrättsliga förfaranden.

I *artikel 19* föreskrivs det att de straffrättsliga förfaranden som överförs ska vilandeförklaras eller avbrytas i den ansökande staten i enlighet med dess nationella rätt när det inkommer uppgifter som bekräftar att den anmodade myndigheten tar över det straffrättsliga förfarandet. Den ansökande myndigheten får fortsätta eller återuppta det straffrättsliga förfarandet endast om den anmodade myndigheten beslutar att avbryta det, förutsatt att ett sådant beslut inte strider mot principen *ne bis in idem*. Enligt artikeln påverkas inte möjligheten för brottsoffer att inleda ett straffrättsligt förfarande eller begära att ett förfarande återupptas i den ansökande staten i enlighet med den statens nationella rätt så länge det inte strider mot principen *ne bis in idem*.

I *artikel 20* föreskrivs det att det straffrättsliga förfarandet ska regleras av den anmodade statens nationella rätt och förfaranden efter det att det har överförts. Enligt artikeln bör alla processhandlingar eller utredningsåtgärder som utförts och alla bevis som samlats in i den ansökande staten i samband med det berörda straffrättsliga förfarandet eller de inledande undersökningarna

ha samma giltighet i den anmodade staten som om de på ett lagenligt sätt hade utförts respektive samlats in av dess egna myndigheter, utom om detta skulle strida mot den anmodade statens grundläggande rättsprinciper. Artikel 1 innehåller även bestämmelser om att fängelsestraff eller annan frihetsberövande åtgärd ska dras av från den totala tiden av frihetsberövande som ska avtjänas samt om den rätt som ska tillämpas för att fastställa påföljden för det eventuella brottet. När ett straffrättsligt förfarande har överförts bör den anmodade staten tillämpa sin nationella rätt för att fastställa vilken påföljd som ska tillämpas på brottet i fråga. Om brottet begicks inom den ansökande statens territorium får den anmodade myndigheten vid fastställandet av straffet beakta den maximala påföljd som anges i den ansökande statens rätt så länge detta gynnar den tilltalade och är i överensstämmelse med den anmodade statens rätt. Enligt förslaget är avsikten med bestämmelsen att undvika situationer där överföring av straffrättsliga förfaranden skulle leda till att den anmodade staten tillämpar ett strängare straff än den maximala påföljd som den ansökande staten föreskriver för samma brott. Syftet är enligt förslaget att säkerställa efterlevnad av principen om rättssäkerhet och förutsebarhet i den tillämpliga lagstiftningen för de berörda misstänkta eller tilltalade personerna.

Artikel 21 ålägger den anmodade myndigheten att informera den ansökande myndigheten om att det straffrättsliga förfarandet avbryts eller om varje beslut som meddelas i slutet av det straffrättsliga förfarandet. Den anmodade myndigheten ska även informera den ansökande myndigheten om huruvida detta beslut enligt den anmodade statens nationella rätt slutgiltigt omöjliggör vidare lagföring och därmed förhindrar ett fortsatt straffrättsligt förfarande avseende samma gärningar i den staten. Dessutom ska den anmodade myndigheten lämna annan information som är av betydande värde.

3.5 Kapitel 4 Kommunikationssätt

Kapitel 4 innehåller bestämmelser om den elektroniska kommunikationen mellan den ansökande och den anmodade myndigheten samt med centrala myndigheter och med Eurojust, genom ett decentraliserat it-system.

Enligt *artikel 22* i förslaget ska kommunikation enligt förordningen ske i enlighet med förslaget till förordning om digitalisering av rättsligt samarbete (COM(2021) 759 final). Enligt *artiklarna 23 och 24* ansvarar kommissionen för att för tillämpningen av förordningen inrätta ett decentraliserat it-system och för att skapa, underhålla och utveckla en referensprogramvara. Enligt *artikel 23* ska kommissionen för tillämpningen av förordningen inrätta ett decentraliserat it-system genom att anta genomförandeakter, som ska antas i enlighet med det granskningsförfarande som avses i *artikel 26.2*. Enligt förslaget ska de nämnda genomförandeakterna antas senast två år efter förordningens ikraftträdande.

Enligt *artikel 25* ska medlemsstaterna bära kostnaderna för installation, drift och underhåll av åtkomstpunkterna för det decentraliserade it-systemet samt för kostnaderna för att upprätta och anpassa sina relevanta nationella it-system för att göra dem driftskompatibla med åtkomstpunkterna, och de ska även stå för kostnaderna för att administrera, driva och underhålla dessa system. Enligt *artikel 26* ska Eurojust bära kostnaderna för de åtgärder som hör till byrån. I *artikel 26* föreskrivs det om kommittéförfarandet.

3.6 Kapitel 5 Slutbestämmelser

Kapitel 5 i förslaget innehåller bestämmelser om statistik, rapportering, antagande av delegerade akter om det skulle bli nödvändigt att ändra det formulär som bifogas förslaget, anmäl-

ningar från medlemsstaterna, förordningens förhållande till andra internationella avtal och överenskommelser samt övergångsbestämmelser om hur myndigheterna ska kommunicera sinsemellan innan skyldigheten att använda det decentraliserade it-systemet blir tillämplig.

Enligt *artikel 27* ska medlemsstaterna regelbundet samla in omfattande statistik, bevara denna statistik och översända den till kommissionen varje år, för att kommissionen ska kunna övervaka tillämpningen av förordningen. I artikeln anges särskilt vad statistiken ska omfatta (antalet ansökningar om överföring samt antalet bifall respektive avslag av ansökningar, antalet utredningar och åtal som inte drevs vidare sedan ansökningar om överföring bifallits, hur lång tid det tagit att översända information om beslut att bifalla eller avslå ansökningar, antalet rättsmedel som använts för att överklaga beslut om att bifalla ansökningar om överföring samt de kostnader som uppkommit för användningen av det decentraliserade it-systemet).

4 Förslagets rättsliga grund och förhållande till proportionalitets- och subsidiaritetsprinciperna

Rättslig grund

Den rättsliga grunden för förslaget till förordning är artikel 82.1 b och d i EUF-fördraget. Enligt artikeln ska det straffrättsliga samarbetet inom unionen bygga på principen om ömsesidigt erkännande av domar och rättsliga avgöranden och inbegripa en tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar på de områden som avses i punkt 2 och artikel 83. Europaparlamentet och rådet ska i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet besluta om åtgärder för att b) förebygga och lösa behörighetskonflikter mellan medlemsstaterna, och d) underlätta samarbetet mellan rättsliga eller likvärdiga myndigheter i medlemsstaterna inom ramen för lagföring och verkställighet av beslut.

Enligt statsrådets bedömning är den rättsliga grund som anges i förslaget till förordning korrekt.

Subsidiaritetsprincipen

Enligt artikel 4.2 j i EUF-fördraget delas befogenheten att vidta åtgärder på området med frihet, säkerhet och rättvisa mellan EU och dess medlemsstater. Därför kan medlemsstaterna agera på egen hand för att reglera överföring av straffrättsliga förfaranden, till den del EU inte har utövat sin befogenhet.

Enligt motiveringen i förslaget till förordning kan en rättslig ram för överföring av straffrättsliga förfaranden dock inte i tillräcklig utsträckning och på bästa sätt uppnås av medlemsstaterna på egen hand, eftersom det rör sig om en gränsöverskridande fråga. Enligt förslaget visar detta sig i den nuvarande fragmenterade rättsliga ramen, som medför rättsliga och praktiska utmaningar. Bilateral avtal mellan medlemsstater utgör inte heller någon lösning på problemen eftersom det i slutändan skulle behövas avtal av denna typ mellan samtliga medlemsstater. Med tanke på problemens gränsöverskridande aspekt framhålls det därför i förslaget att det måste antas på EU-nivå för att målen ska kunna uppnås.

Enligt statsrådets bedömning är förslaget förenligt med subsidiaritetsprincipen.

Proportionalitetsprincipen

I förslaget fastställs regler enligt vilka en behörig myndighet i EU kan ansöka om överföring av ett straffrättsligt förfarande, om detta skulle gagna en effektiv och korrekt rättskipning och förutsatt att de kriterier för överföring som fastställts i förordningen respekteras. I hela den föreslagna texten väljs de alternativ som är minst ingripande för medlemsstaternas nationella straffrättsliga system, särskilt med hänsyn till att det i vissa rättssystem är obligatoriskt att lagföra (legalitetsprincipen), medan åklagarmyndigheten enligt andra rättssystem har utrymme att avstå från lagföring när det inte ligger i allmänhetens intresse (alternativprincipen). Förslaget är dessutom begränsat till ansökningar som utfärdats inom ramen för straffrättsliga förfaranden. Ansökningar kan göras för alla typer av brott och därför skulle överföring av straffrättsliga förfaranden komplettera systemet för överlämnande av personer enligt en europeisk arresteringsorder. Dessutom kan sådan överföring utgöra ett användbart alternativ till utfärdandet av en europeisk arresteringsorder om detta visar sig vara oproportionellt eller omöjligt, exempelvis för att straffrättsklarna inte uppnås. Förslaget ger också den anmodade myndigheten tillräckligt bedömningsutrymme för att avslå en ansökan, särskilt om den anser att överföringen inte skulle gagna en effektiv och korrekt rättskipning. Det införs inte heller någon skyldighet för den anmodade myndigheten att lagföra ett brott.

Förslaget innehåller även en regel om att bevisning som överförs från den ansökande staten inte får avvisas i straffrättsliga förfaranden i den anmodade staten enbart på grund av att sådan bevisning har samlats in i en annan medlemsstat. Domstolens befogenhet att fritt bedöma bevisningen påverkas dock inte av förslaget till förordning.

I förslaget föreskrivs dessutom behörighet i särskilda fall för att, när straffrättsliga förfaranden ska överföras i enlighet med förordningen, säkerställa att den anmodade staten kan utöva behörighet för de brott på vilka den ansökande statens lagstiftning är tillämplig. Denna behörighet kan endast utövas efter en ansökan om överföring av straffrättsliga förfaranden när intresset av en effektiv och korrekt rättskipning så kräver.

Enligt förslaget går förordningen således inte utöver det minimum som krävs för att nå det uppsatta målet på EU-nivå och vad som är nödvändigt för det ändamålet.

Enligt statsrådets bedömning är förslaget förenligt med proportionalitetsprincipen.

5 Förslagets konsekvenser

5.1 Konsekvenser för den nationella lagstiftningen

Lagstiftningsmässigt sett är en EU-förordning direkt tillämplig i medlemsstaterna, och i motsats till ett direktiv genomförs en förordning inte nationellt. En förordning kan dock kräva kompletterande nationell lagstiftning. Om det förslag till förordning som nu behandlas antas får det enligt en preliminär bedömning konsekvenser för i synnerhet de bestämmelser i den nationella lagstiftningen som det redogörs för nedan.

I 19 § i lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden (4/1994) behandlas vidtagande av åtgärder för väckande av åtal på begäran av en utländsk myndighet. Genom lagen sattes 1959 års rättshjälpskonvention i kraft. Den nämnda paragrafen tillämpas även på EU:s medlemsstater.

I 1 kap. i den finska strafflagen (39/1889) finns det bestämmelser om tillämpningsområdet för den finska strafflagen. Enligt kapitlet tillämpas den finska strafflagen bland annat på brott som har begåtts utanför Finland ombord på ett finskt fartyg eller luftfartyg, brott som riktar sig mot

Finland eller en finsk medborgare (den så kallade passiva personalitetsprincipen) samt brott som har begåtts av en finsk medborgare (den så kallade aktiva personalitetsprincipen). Dessutom innehåller 1 kap. 8 § bestämmelser om den så kallade principen om ställföreträdande lagskipning, enligt vilken den finska strafflagen även ska tillämpas på brott om en främmande stat har begärt att åtal för brottet ska väckas i Finland eller om Finland har nekat till att lämna ut den som misstänks för brottet. En förutsättning är att på gärningen enligt finsk lag kan följa fängelse i över sex månader. När behörighetsgrunden utgörs av den så kallade passiva eller aktiva personalitetsprincipen eller principen om ställföreträdande lagskipning är en förutsättning också att brottet är straffbart enligt lagen på gärningsorten. För brottet får då inte i Finland dömas ut en påföljd som är strängare än den som stadgas för brottet enligt lagen på gärningsorten.

Även om tillämpningsområdet för Finlands strafflag för närvarande är omfattande förefaller förordningen i sin nuvarande form förutsätta att tillämpningsområdet, utan beaktande av den strafftröskel på sex månader som ingår i den nu gällande lagen, utvidgas till att omfatta ett brott vars handläggning har begärts av en annan medlemsstat.

Enligt 1 kap. 12 § i strafflagen är en förutsättning för att ett brott som begåtts i en främmande stat ska kunna prövas i Finland ett åtalsförordnande från riksåklagaren, med vissa undantag. Enligt 3 kap. 8 § 1 mom. i förundersökningslagen (805/2011) får förundersökningsmyndigheten undersöka ett brott som misstänks ha begåtts utomlands, om finsk lag kan tillämpas på brottet med stöd av 1 kap. i strafflagen och om det av skäl som gäller undersökningen och för att straffansvaret ska förverkligas är ändamålsenligt att förundersökning görs i Finland. Det är åklagaren som ska besluta om förundersökning ska inledas, om det för att utreda brottet krävs riksåklagarens åtalsförordnande. Med beaktande av de omfattande grunder för att avslå en ansökan om överföring som anges i artikel 13, till exempel när den anmodade myndigheten anser att överföringen av ett straffrättsligt förfarande inte gagnar en effektiv och korrekt rättskipning, bedöms förslaget till förordning inte nödvändigtvis kräva en ändring av 1 kap. 12 § i strafflagen.

I 3 kap. 9 § 1 mom. i förundersökningslagen anges det att om ett brott inte kan förutses medföra strängare straff än böter och brottet bedömt som en helhet ska anses vara uppenbart obetydligt, behöver förundersökning av brottet inte göras och får en förundersökning som redan har inlett läggas ned, om målsäganden inte har några anspråk i saken. I 2 mom. anges det att om en myndighet med stöd av vad som föreskrivs i någon annan lag avstår från åtgärder för att ställa den misstänkte under åtal för brott, görs förundersökning dock endast av särskilda skäl. Enligt 3 kap. 10 § 1 mom. kan åklagaren på framställning av undersökningsledaren besluta att förundersökning inte ska göras eller att förundersökningen ska läggas ned, om åklagaren med stöd av 1 kap. 7 eller 8 § i lagen om rättegång i brottmål eller någon annan motsvarande bestämmelse i lag skulle låta bli att väcka åtal och inget viktigt allmänt eller enskilt intresse kräver att åtal väcks.

Som en uttrycklig grund för att förundersökningen ska läggas ned anges dock inte att undersökningen har överförts till en främmande stat. Även om 3 kap. 9 § 2 mom. i förundersökningslagen kan tolkas så att även sådana situationer där undersökningen av ett brott har överförts till en främmande stat omfattas, kan det för tydlighetens skull vara nödvändigt att i lagstiftningen uttryckligen ange att förundersökningen ska läggas ned på ovannämnda grund.

När det gäller förslaget till förordning bör man även beakta lagen om förebyggande och lösning av tvister om utövande av jurisdiktion i straffrättsliga förfaranden och om överföring av förundersökning och lagföring mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen (295/2012, nedan *lagen om förebyggande av tvister om utövande av jurisdiktion i straffrättsliga förfaranden*). Genom denna lag genomfördes rådets rambeslut 2009/948/RIF om förebyggande

och lösning av tvister om utövande av jurisdiktion i straffrättsliga förfaranden (nedan *rambeslutet*). Rambeslutet gäller situationer där två eller flera EU-medlemsstater är behöriga att driva ett straffrättsligt förfarande som gäller samma sakförhållanden och samma person. Rambeslutet innehåller bestämmelser om ett förfarande med informationsutbyte mellan medlemsstaterna i syfte att förebygga och upptäcka eventuella jurisdiktionstvister. I rambeslutet finns dessutom bestämmelser om hur medlemsstaterna ska gå till väga för att komma överens om det lämpligaste forumet när man blir varse en sådan tvist.

Lagen om förebyggande av tvister om utövande av jurisdiktion i straffrättsliga förfaranden innehåller bestämmelser om det förfarande med informationsutbyte och samråd som avses i rambeslutet. Trots att rambeslutet inte förpliktar medlemsstaterna att komma överens om det lämpligaste forumet innehåller lagen även bestämmelser om överföring av förundersökning och lagföring från en annan medlemsstat till Finland eller från Finland till en annan medlemsstat. Bestämmelserna gäller förutsättningarna för överföring samt förfarandet och parternas ställning vid en överföring. Till exempel anges det i 3 kap. 10 § i lagen att förundersökningen eller lagföringen i fråga om en person som är misstänkt eller åtalad för brott i en annan medlemsstat får överföras till Finland, om de villkor i 1 kap. i strafflagen som gäller tillämpningen av finsk straffrätt är uppfyllda och det med hänsyn till ärendets anknytning till olika medlemsstater, den bevisning som ska läggas fram, kostnaderna för rättegången och övriga omständigheter kan anses ändamålsenligt att förundersökningen eller lagföringen överförs. En förutsättning för överföringen är dessutom att man har nått samförstånd om den i det samrådsförfarande som avses i 2 kap. i lagen. Därmed utgör till exempel den strafftröskel enligt 1 kap. 8 § i strafflagen som förutsätter fängelse i över sex månader en förutsättning för överföring från en annan medlemsstat till Finland. Enligt ovannämnda 10 § är en förutsättning för överföringen dessutom att man har nått samförstånd om den i det samrådsförfarande som avses i 2 kap. i lagen. Till denna del bör man beakta samrådsskyldigheten i 2 kap. 8 § i lagen om förebyggande av tvister om utövande av jurisdiktion i straffrättsliga förfaranden, enligt vilken den behöriga myndigheten i en annan medlemsstat endast ska kontaktas om det pågår parallella förfaranden i den andra medlemsstaten. Detta kan tolkas så att en förutsättning för överföring av ett straffrättsligt förfarande dessutom är att parallella förfaranden pågår i den andra medlemsstaten. Förslaget till förordning förutsätter däremot inte parallella förfaranden eller, såsom ovan nämnts, någon tröskel som gäller minimistraff, utan omfattar alla brott. Dessutom innehåller 5 kap. i lagen om förebyggande av tvister om utövande av jurisdiktion i straffrättsliga förfaranden bestämmelser om bland annat språk, hörande av parter, delgivning av beslut och ändringssökande.

Lagen om förebyggande av tvister om utövande av jurisdiktion i straffrättsliga förfaranden bedöms dock inte, åtminstone i sin nuvarande form, lämpa sig för förfaranden enligt förslaget till förordning. Här bör man ändå beakta att rambeslutet och förslaget till förordning inte anses utesluta varandra helt. Till exempel anges det i skäl 8 i förslaget till förordning att när de behöriga myndigheterna i de berörda medlemsstaterna, efter samråd i enlighet med rambeslutet, beslutar att koncentrera förfarandena till en medlemsstat genom överföring av straffrättsliga förfaranden, bör [den föreslagna] förordningen användas för sådana överföringar. I skäl 29 anges det vidare att om myndigheterna i medlemsstaterna i enlighet med förslaget till förordning på grundval av en ansökan om överföring från den misstänkte, tilltalade eller brottsoffret får kännedom om parallella straffrättsliga förfaranden i en annan medlemsstat, är myndigheterna skyldiga att samråda med varandra i enlighet med rambeslutet.

I samrådet bör man dessutom utvärdera vissa enskilda artiklars förhållande till den nationella lagstiftningen. Detta gäller bland annat artikel 20 om effekter i den anmodade staten.

5.2 Ekonomiska konsekvenser

Enligt kommissionens bedömning kan medlemsstaterna ådra sig engångskostnader för att anpassa sig till bestämmelserna i förslaget till förordning, i synnerhet kostnader för att utbilda domare, åklagare och andra behöriga myndigheter. De viktigaste återkommande kostnaderna väntas bli kostnaderna för översättning av handlingar. Enligt artikel 17 i förslaget till förordning ska varje medlemsstat i princip bära sina egna kostnader för överföring av ett straffrättsligt förfarande. Enligt artikeln får den ansökande myndigheten dock föreslå för den anmodade myndigheten att de ska dela kostnaderna, om översättningen av ärendehandlingarna medför stora eller exceptionella kostnader. Enligt kommissionens bedömning väntas dessa kostnader dock uppvägas något av de effektivitetsvinster och kostnadsbesparingar som förordningen medför.

Kommissionen gör bedömningen att förslagets bestämmelser om elektronisk kommunikation genom det decentraliserade it-systemet också skulle påverka EU:s budget. Enligt bedömningen skulle dessa kostnader, som kommer att täckas av budgeten för programmet Rättsliga frågor, vara små eftersom det decentraliserade it-systemet inte skulle behöva utvecklas från grunden för förslaget till förordning, utan det utvecklas inom ramen för förslaget till digitalisering av rättsligt samarbete (COM(2021) 759 final). Enligt kommissionen skulle små justeringar krävas för det förfarande som anges i förslaget till förordning.

Kommissionen gjorde vidare bedömningen att medlemsstaterna också skulle ådra sig vissa kostnader för installation och underhåll av det decentraliserade systemets åtkomstpunkter på deras territorier och för att anpassa sina nationella it-system så att de blir interoperabla med åtkomstpunkterna. Enligt kommissionens bedömning kommer merparten av dessa finansiella investeringar redan att ha gjorts i samband med digitaliseringen av andra unionsinstrument för straffrättsligt samarbete. Medlemsstaterna skulle dessutom kunna ansöka om bidrag för att finansiera dessa kostnader inom ramen för unionens berörda finansiella program, särskilt de sammanhållningspolitiska fonderna och programmet Rättsliga frågor. Kostnadseffekterna i fråga om de informationssystem som används av förundersökningsmyndigheterna och de rättsliga myndigheterna kommer att framgå närmare i ett senare skede.

Med beaktande av att Finland kan vara både ansökande och anmodad stat bedöms förslaget till förordning inte få några betydande effekter på ekonomin totalt sett inom förvaltningsområdena för de myndigheter som ansvarar för handläggningen av de brottmål som avses i förslaget till förordning. Liksom i fråga om andra straffrättsliga samarbetsinstrument innebär förordningens ikraftträdande att förundersöknings- och åklagarmyndigheterna behöver utbildas i hur de ska tillämpa de nya bestämmelserna om samarbete.

Behovet av nationell finansiering behandlas på normalt sätt inom ramen för beredningen av statens budgetpropositioner och planerna för de offentliga finanserna.

6 Förslagets förhållande till grundlagen och till de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna

Bestämmelserna i den föreslagna förordningen har bedömts vara av betydelse för det rättsskydd som föreskrivs i 21 § i grundlagen. Detta rättsskydd innebär att var och en har rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag samt att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättskipningsorgan. Dessutom ska offentligheten vid handläggningen, rätten att bli hörd, rätten att få motiverade beslut och rätten att söka ändring samt andra garantier för en rättvis rättegång och god förvaltning tryggas genom lag.

De föreslagna bestämmelserna är också av betydelse med tanke på Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Artikel 47 i stadgan handlar om rätten till ett effektivt rättsmedel och till en opartisk domstol, artikel 48 om presumtion för oskuld och rätten till försvar och artikel 50 om rätten att inte bli dömd eller straffad två gånger för samma brott. Vidare handlar artikel 6 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna (FördrS 19/1990) om rätten till en rättvis rättegång.

Enligt förslaget är parallella förfaranden i olika medlemsstater avseende samma brott inte bara svåra att samordna och lagföra på ett ändamålsenligt sätt, utan de skapar också oproportionerliga bördor för de berörda personerna, som blir föremål för dubbla förfaranden och vars rättigheter och intressen begränsas på många sätt till följd av att arresteringsordrar, husrannsakingar och förhör och liknande genomförs i två eller flera medlemsstater. Dessutom medför parallella förfaranden en risk för att man bryter mot den grundläggande straffrättsliga principen att en person inte får åtalas och straffas två gånger för samma brott (principen *ne bis in idem*). Enligt förslaget är syftet att förhindra sådana överträdelse samt att säkerställa att det straffrättsliga förfarandet koncentreras till den medlemsstat som är bäst lämpad att lagföra.

Enligt förslaget omfattar det ett antal skyddsåtgärder för att säkerställa respekten för de grundläggande rättigheterna för de personer som är inbegripna i överföringsförfarandet. Enligt förslaget har till exempel de rättsliga myndigheterna både i den ansökande och den anmodade staten en nyckelroll när det gäller att säkerställa att åtgärdernas laglighet har kontrollerats och att ansökan inte i onödan inkräktar på parternas grundläggande rättigheter. Enligt förslaget måste dessutom den misstänkta eller tilltalade personen samt brottsoffer som är bosatta i den ansökande medlemsstaten höras om den planerade överföringen och ges möjlighet att yttra sig på ett språk som de förstår. Den misstänktes, tilltalades och brottsoffrets yttrande bör beaktas i beslutsfattandet, men det medför dock inte någon skyldighet för myndigheterna i någondera medlemsstaten.

I förslaget anges det vidare att misstänkta och tilltalade personer samt brottsoffer som är bosatta i den ansökande staten ska informeras om beslutet om huruvida överföring av straffrättsliga förfaranden bifalls eller avslås, samt om vilka rättsmedel som finns tillgängliga för att bestrida endast ett beslut om att godta överföring. Enligt förslaget kan undantag dock vara tillämpliga på såväl samrådsskyldigheten som skyldigheten att lämna information om det beslut som fattats, om detta skulle kunna inverka menligt på utredningssekretessen. Förslaget innehåller särskilda bestämmelser om att misstänkta, tilltalade och brottsoffer har rätt till ett effektivt rättsmedel mot ett beslut om att bifalla överföring av straffrättsliga förfaranden. Enligt förslaget fungerar översyn genom en rättslig myndighet här som en ytterligare skyddsåtgärd. Enligt förslaget finns det även skäl för avslag på grund av att principen *ne bis in idem* inte har iakttagits samt på grundval av immunitet och privilegier. Vidare, som en allmän skyddsåtgärd, anges uttryckligen i förslaget att dess bestämmelser inte bör tolkas som att de ändrar skyldigheten att respektera de grundläggande rättigheter och rättsprinciper som återges i artikel 6 i EU-fördraget.

I förslaget anges det att eftersom förslaget reglerar överföring av straffrättsliga förfaranden är dessutom alla straffrättsliga processuella skyddsåtgärder tillämpliga på dessa förfaranden. Detta inbegriper särskilt rätten till en rättvis rättegång och rätten till försvar, i enlighet med vad som återges i artikel 6 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och artiklarna 47 och 48 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Det inbegriper också relevant lagstiftning på EU-nivå om processuella rättigheter för misstänkta och tilltalade i straffrättsliga förfaranden, bland annat direktiv 2010/64/EU, 2012/13/EU, 2013/48/EU, 2016/343, 2016/800 och 2016/1919. I förslaget anges det att dessa direktiv, genom att fastställa gemensamma minimiregler för skydd i straffrättsliga förfaranden i EU, leder till ökat förtroende för alla medlemsstaters straffrättsliga system.

7 Ålands behörighet

Enligt 5 kap. 27 § 23 punkten i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) har riket lagstiftnings-behörighet i fråga om rättskipning med beaktande av vad som stadgas i 25 och 26 §; förundersökning, verkställighet av domar och straff samt utlämning för brott.

8 Behandlingen av förslaget i Europeiska unionens institutioner

Förslaget har behandlats av Europeiska unionens råds arbetsgrupp för straffrättsligt samarbete (COPEN) den 2 maj och den 8 maj 2023.

9 Den nationella behandlingen av förslaget

Europeiska kommissionen lade fram förslaget till förordning den 5 april 2023.

Utkastet till U-skrivelse har behandlats i ett skriftligt förfarande i sektionen för rättsliga och inrikes frågor (EU7) 19–24.5.2023.

10 Statsrådets ståndpunkt

Statsrådet ställer sig positivt till förslaget till förordning. Statsrådet anser att det är viktigt att de föreslagna bestämmelserna gör det möjligt att effektivisera undersökningen och lagföringen av gränsöverskridande brottmål samt deras samordning. Det är även viktigt att förslaget till förordning innehåller tydliga förfaranderegler för hur förundersökningen och lagföringen av ett brott ska överföras från en medlemsstat till en annan, så att den bäst lämpade medlemsstaten utreder och lagför ett brott.

Enligt statsrådets preliminära ståndpunkt är förslagen om att tilldela kommissionen genomförandebefogenheter och ge den befogenhet att anta delegerade akter ändamålsenliga.

Statsrådet anser att det är viktigt att medlemsstaterna i den mån det behövs ges ett så stort nationellt handlingsutrymme som möjligt i förslaget till förordning. Det är till exempel bra att den stat som tar emot en ansökan om överföring inte har någon ovillkorlig skyldighet att bifalla ansökan. Den bör bland annat kunna göra en bedömning av om överföringen främjar en effektiv och korrekt rättskipning i det aktuella fallet. Om begäran om överföring bifalls bör undersökningen och den fortsatta behandlingen av ärendet till alla delar ske i enlighet med den anmodade statens lagstiftning.

Det är också bra att det enligt förslaget till förordning är möjligt att överföra handläggningen av ett brottmål redan i förundersökningsskedet, eftersom man på detta sätt bäst kan uppnå syftet med överföringen.

Statsrådet anser dessutom att definitionen av brottsoffer i förslaget till förordning bör ses över under förhandlingarna och att uppmärksamhet bör fästas till exempel vid situationer där den misstänkte eller målsägande är en juridisk person.